

Вплив гендерних стереотипів на формування шкідливих звичок у молоді

Л.В.ПАХОМОВА, І.В.ГОРОХОВА

Харківський гуманітарно-педагогічний інститут

У процесі соціалізації молода людина зазнає впливу системи гендерних стереотипів – стандартних моделей поведінки, які напрацьовані в суспільстві і базуються на відповідному тлумаченні понять “чоловіче” і “жіноче”. Гендерні стереотипи справляють великий вплив на процес соціалізації як дитини, так і дорослої людини, визначаючи напрям соціалізації. Гендерними стереотипами керуються безліч сфер людського життя, вони можуть мати як позитивний, так і негативний вплив на свідомість і діяльність людини.

Мета роботи полягає в розкритті впливу гендерних стереотипів на формування у молодого покоління шкідливих звичок.

Питання гендерної стереотипізації висвітлене у роботах багатьох відомих психологів і соціологів, зокрема таких як Л. Колберг, Е. Маккобі, К. Джеклін, А. Ерхард, С. Бем, Н. Смелзер, І. Кленіна, М. Аругунян, М. Баскова, Н. Лавриненко, Т. Гурко та ін.

У стереотипному образі чоловіка присутні якості, які в першу чергу корелюють із діяльністю й активністю: заповзятливість, прагнення до досягнення мети й до змагання, схильність до авантюризму, рішучість, наполегливість, відвага, самоконтроль, упевненість у своїх силах, нонконформізм, бажання бути оригінальним, уміння робити бізнес. Жінці ж, навпаки, приписують такі якості як пасивність, нерішучість, обережність, турбота про дотримання норм, конформізм [1]. Дані стереотипи тривалий час були провідним еталоном у загальноосвітній системі та системі сімейного виховання, проявлялися згодом у відповідній поведінці хлопців і дівчат. Через бажання відповідати існуючим у суспільстві уявленням про справжніх чоловіків і жінок діти прагнуть якомога швидше засвоїти відповідні гендерні ролі, тому швидко переймають зовнішні прояви «чоловічості» та «жіночності». Як наслідок, ми маємо вражаючу статистику девіацій у молодіжному середовищі, відхилень у гендерній самоідентифікації, невдалих шлюбів, розлучень, захворюваності та смертності в нашій країні від шкідливих звичок.

Бажання підкреслити свою дорослість та індивідуальність, відповідати поширеним у референтній групі ідеалам, конформізм спонукають молодь палити, вживати алкоголь та наркотики, а Україна за тривалістю життя населення посідає чи не останнє місце в Європі. Кожна четверта молода людина ризикує не дожити до пенсійного віку, адже

середню школу закінчують здоровими не більше 20% юнаків та дівчат. Останнім часом намічається тенденція поширення шкідливих звичок саме у жіночому молодіжному середовищі, що можна пояснити поширенням у суспільстві спотворених ідей емансипації, рівноправ'я статей, зміною традиційних гендерних ролей, які потрібно підкріплювати відповідною поведінкою та атрибутикою. Молоді дівчата відкидають роль тихої й лагідної домогосподарки і починають доводити оточуючим, що вони не гірші за хлопців і також можуть бути рішучими, незалежними та упевненими в собі: дівчата опановують «чоловічі» професії, займаються екстремальними видами спорту, вчаться керувати автомобілем, палити і пити на рівні з хлопцями.

Отже, гендерні стереотипи мають величезний вплив на свідомість молоді та позначаються на способі їхнього життя. Тому із реалій сьогодення постає необхідність організації цілеспрямованого процесу формування гендерної культури молоді як складової частини загальної культури особистості, яка забезпечить не тільки гармонійні взаємовідносини між представниками чоловічої й жіночої статі, а також усуне вплив гендерних стереотипів на особистість у процесі соціалізації.

1.Рябова Т.Б. Стереотипы и стереотипизация как проблема гендерных исследований // Личность. Культура. Общество. Т.V. – М., 2003. – Вып.1-2 (15-16). – С.120-139.